VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Alueellistamispolitiikka ja -periaatteet 2020-luvulla -selvitys

25.9.2019

Valtiosihteeri Anna-Kaisa Ikonen ja varatoimitusjohtaja Timo Reina

Alueellistamisen säädöspohja

- Valtion yksikköjen ja toimintojen sijoittamisen toimivaltaa ohjataan lailla (362/2002) ja valtioneuvoston asetuksella (567/2002). Näiden nojalla valtioneuvoston kanslia on asettanut alueellistamisen koordinaatioryhmän.
- Lain mukaan alueellistamisen tavoitteina on turvata valtion tehtävien tuloksellista hoitamista ja työvoiman saantia valtion tehtäviin, edistää maan tasapainoista alueellista kehitystä sekä tukea työllisyyttä maan eri osissa.
- Asetuksen mukaan koordinaatioryhmän tehtävänä on
  - pitää luetteloa ministeriöiden tekemistä ilmoituksista asetuksen mukaisten asioiden vireille tulosta
  - päättää sijoittamisselvityksen ja supistamis- tai lakkauttamissuunnitelman tekemättä jättämistä koskevan esityksen hyväksymisestä
  - antaa lausunto sijoittamisselvitykseen valittavista sijoituspaikkavaihtoehdoista sekä sijoittamisselvityksistä ja lakkauttamis- tai supistamissuunnitelmista
  - tehdä aloitteita valtion yksikköjen ja toimintojen uudelleen sijoittamista koskevan strategian kehittämiseksi ja toteuttamiseksi, sekä
  - pyytää määräajoin maakuntien liitoilta esitykset valtion yksikköjen ja toimintojen sijoittamisesta maakunnan alueelle.

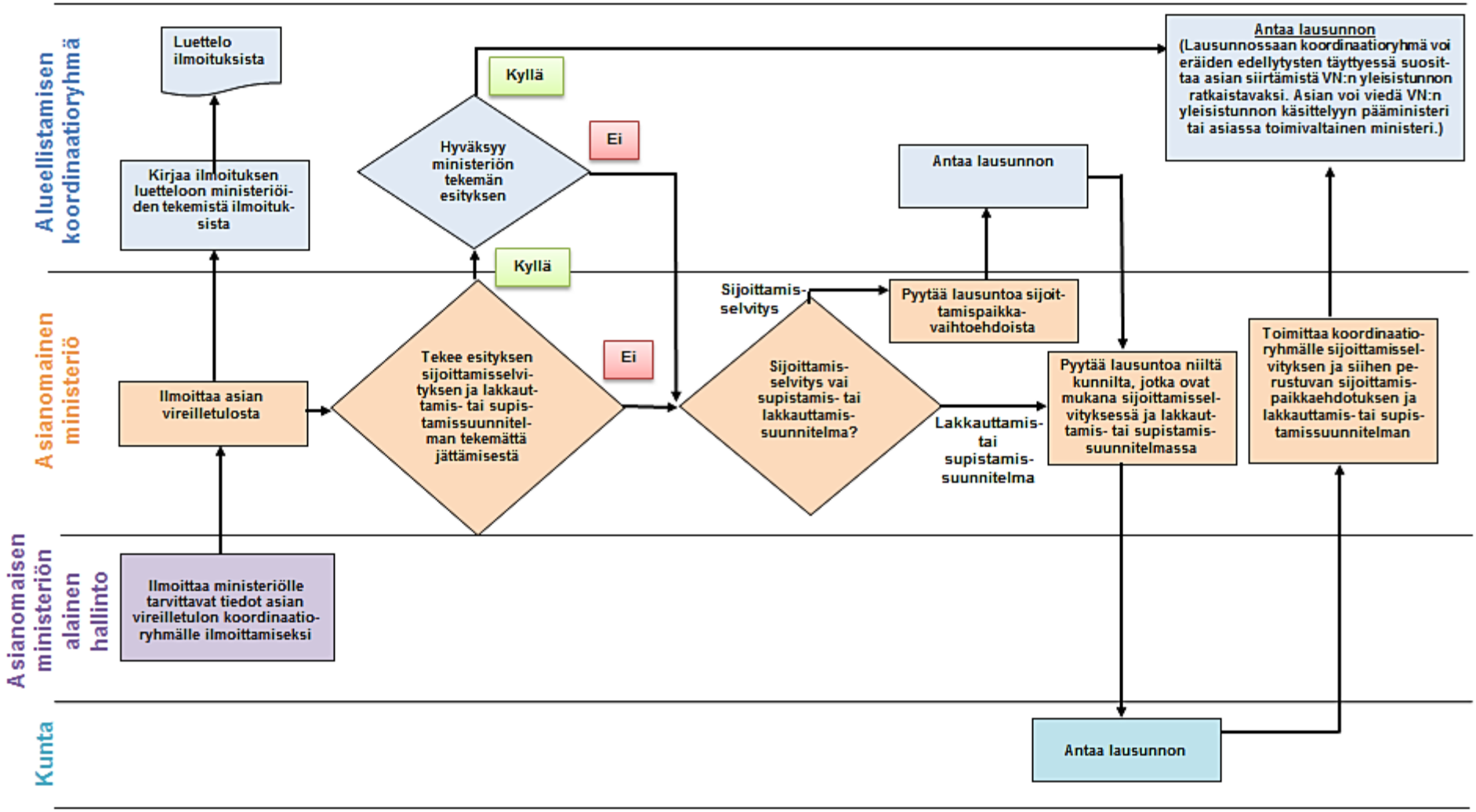
Ministeriön tehtävänä toimialallaan

- Asianomaisen ministeriön on aina selvitettävä valtion keskushallinnon yksikköjen ja valtakunnallisesti tai keskitetysti hoidettavien valtion toimintojen sijoittamismahdollisuudet pääkaupunkiseudun sijasta maan muihin osiin, kun:
  - perustetaan uusi yksikkö tai toiminto;
  - laajennetaan olemassa olevaa toimintaa olennaisesti; tai
  - organisoidaan olemassa olevaa toimintaa merkittävästi uudelleen.

- Selvittäminen tulee toteuttaa valtion yksikköjen ja toimintojen sijoittamista koskevasta toimivallasta annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetyn prosessin mukaisesti.

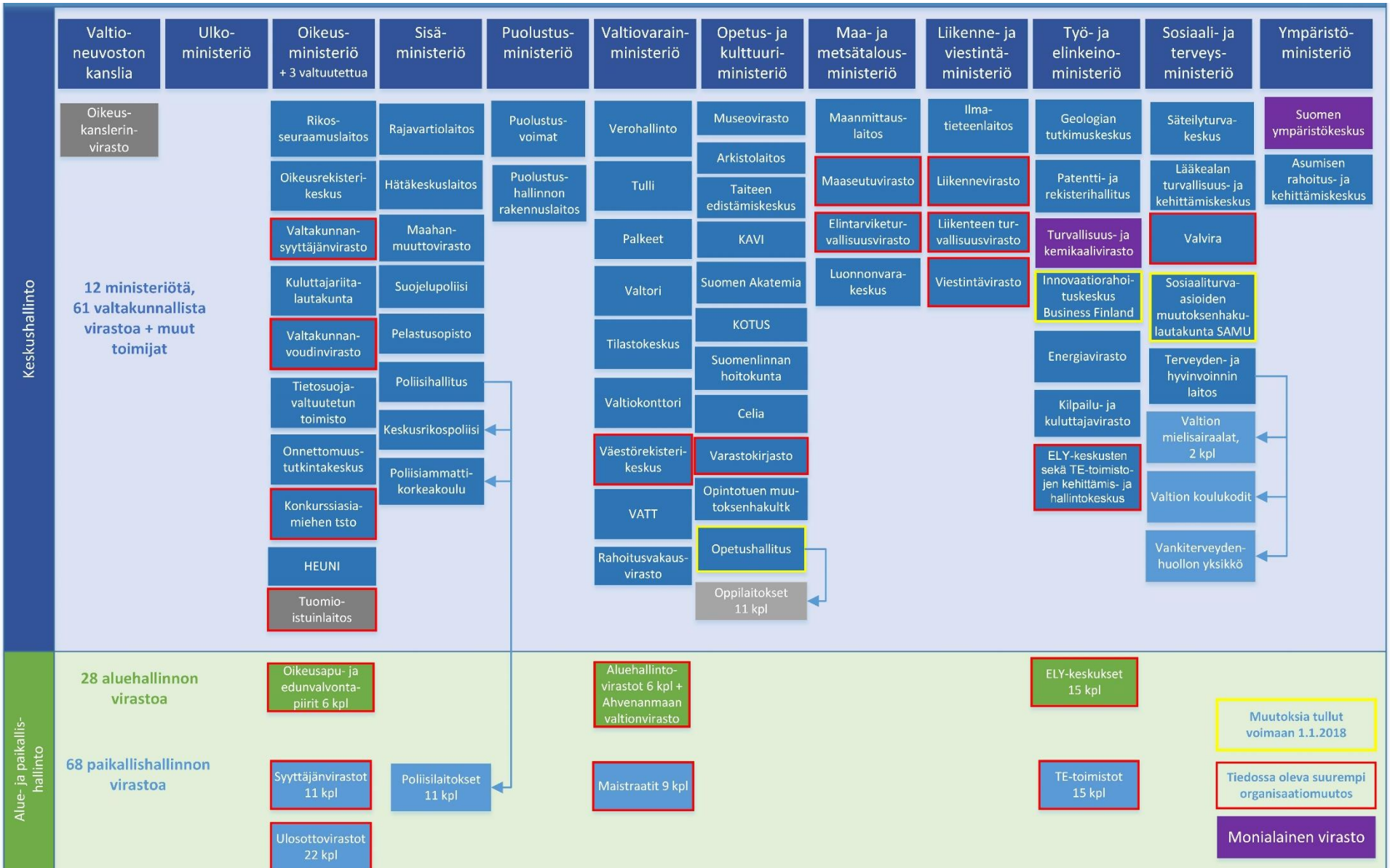
- Lisäksi ministeriöiden tulee soveltaa asetuksessa säädettyä menettelyä myös silloin, kun pääkaupunkiseudun ulkopuolella sijaitsevia alueellisia ja paikallisia valtion yksikköjä ja toimintoja lakkautetaan tai supistetaan.

Koordinaatioryhmän lausuntomenettelyn prosessi

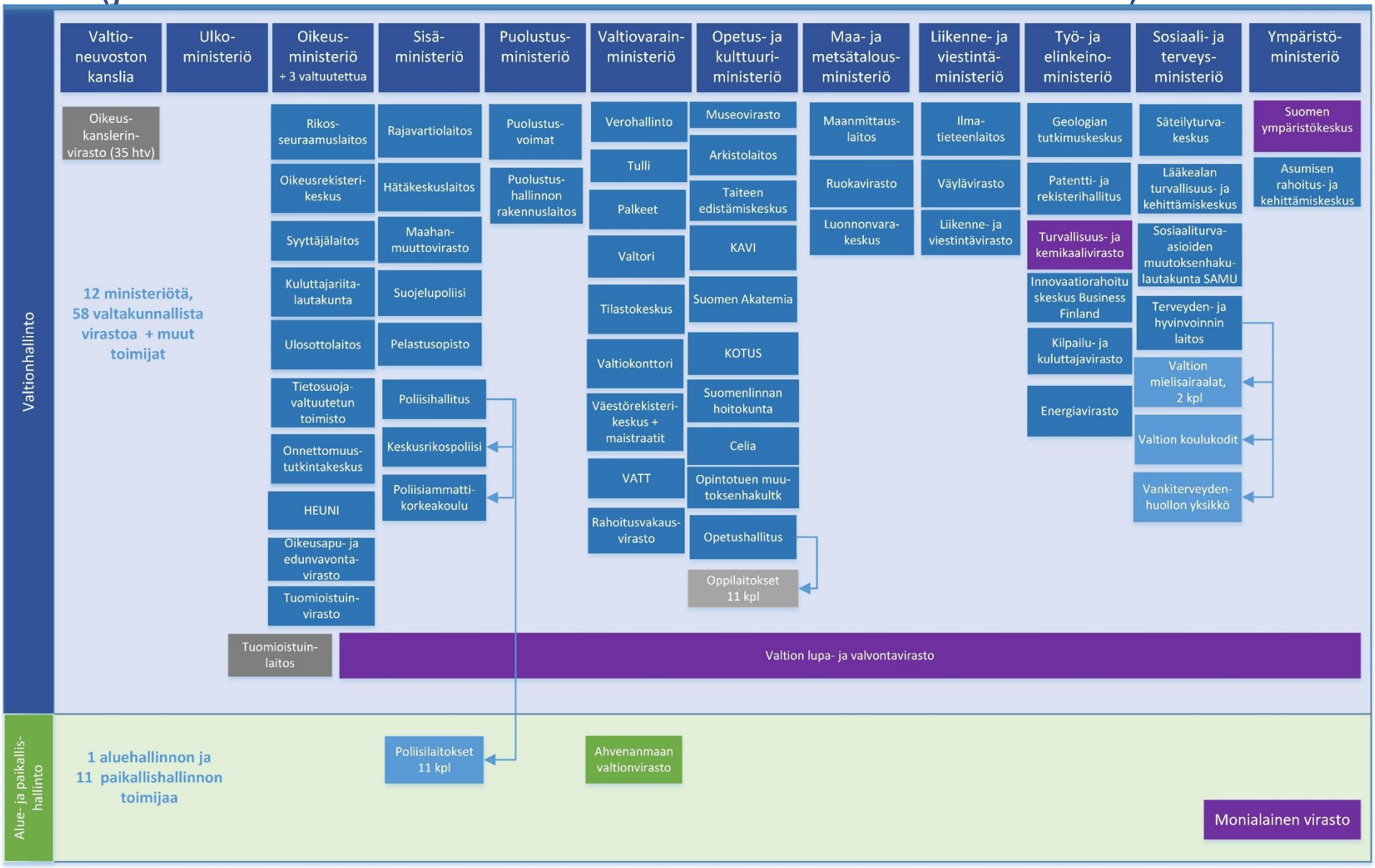
Valtionhallinto muutoksessa

Valtionhallinto 1.1.2018

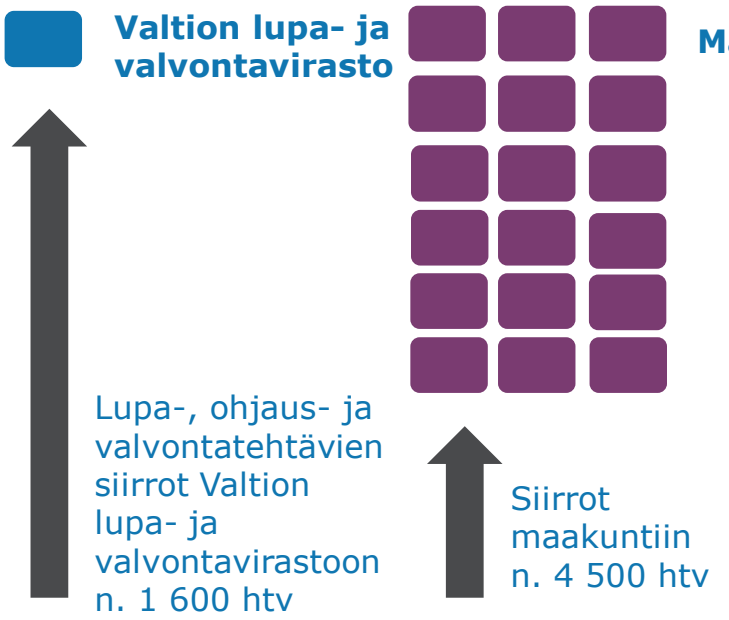
Valtionhallinto 1.1.2021

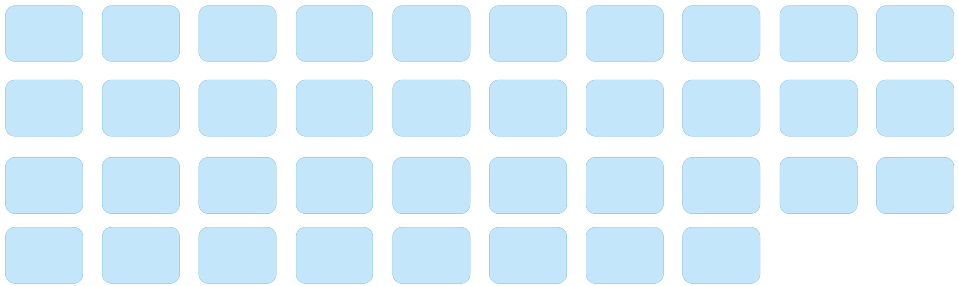
(jos kaikki suunnitellut rakenneuudistukset toteutuvat)

Sote- ja maakuntauudistuksen vaikutukset valtion nykyisiin virastoihin

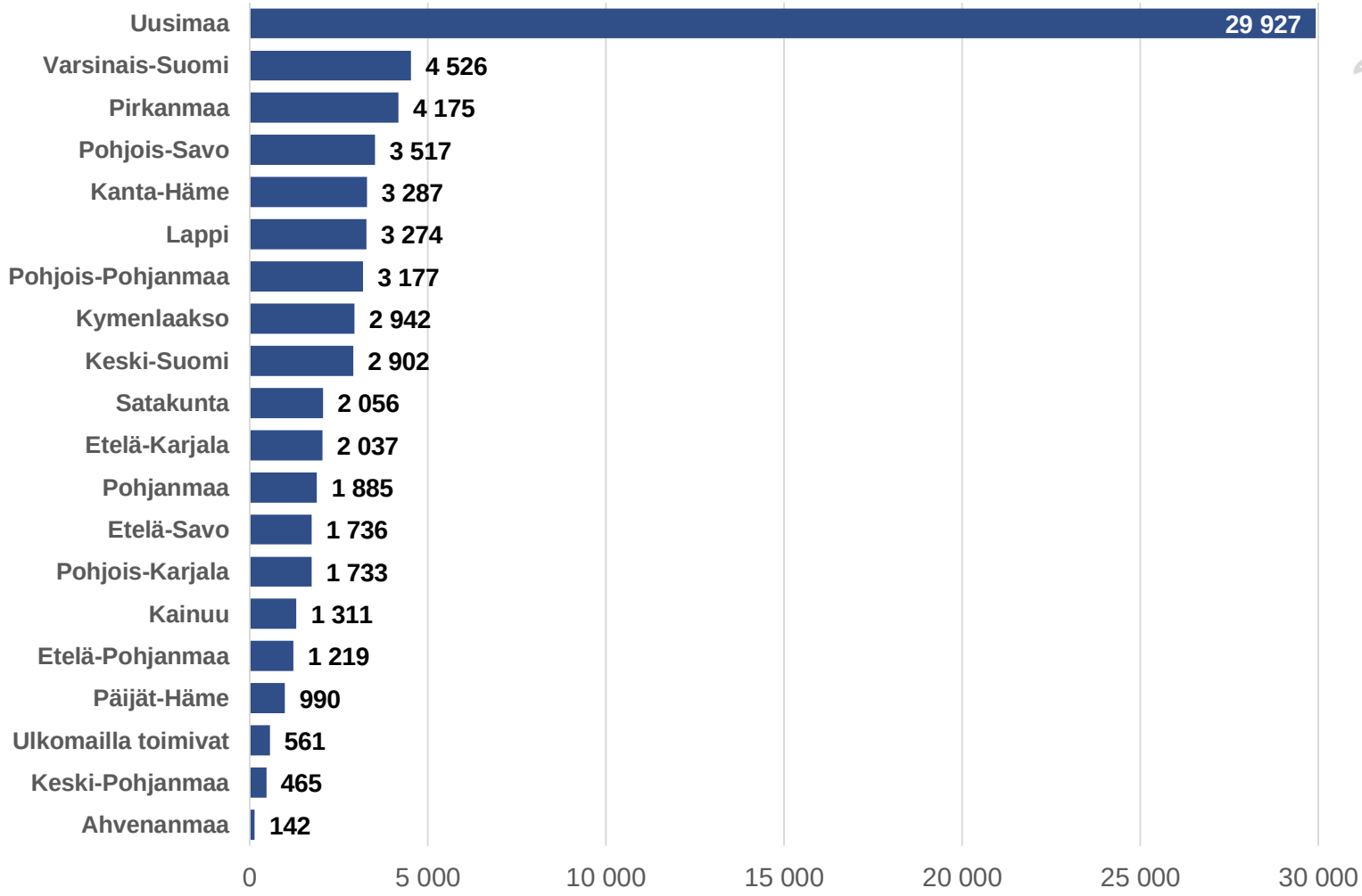

Nykytila: Tehtäviä hoitaa yhteensä 38 itsenäistä valtion virastoa

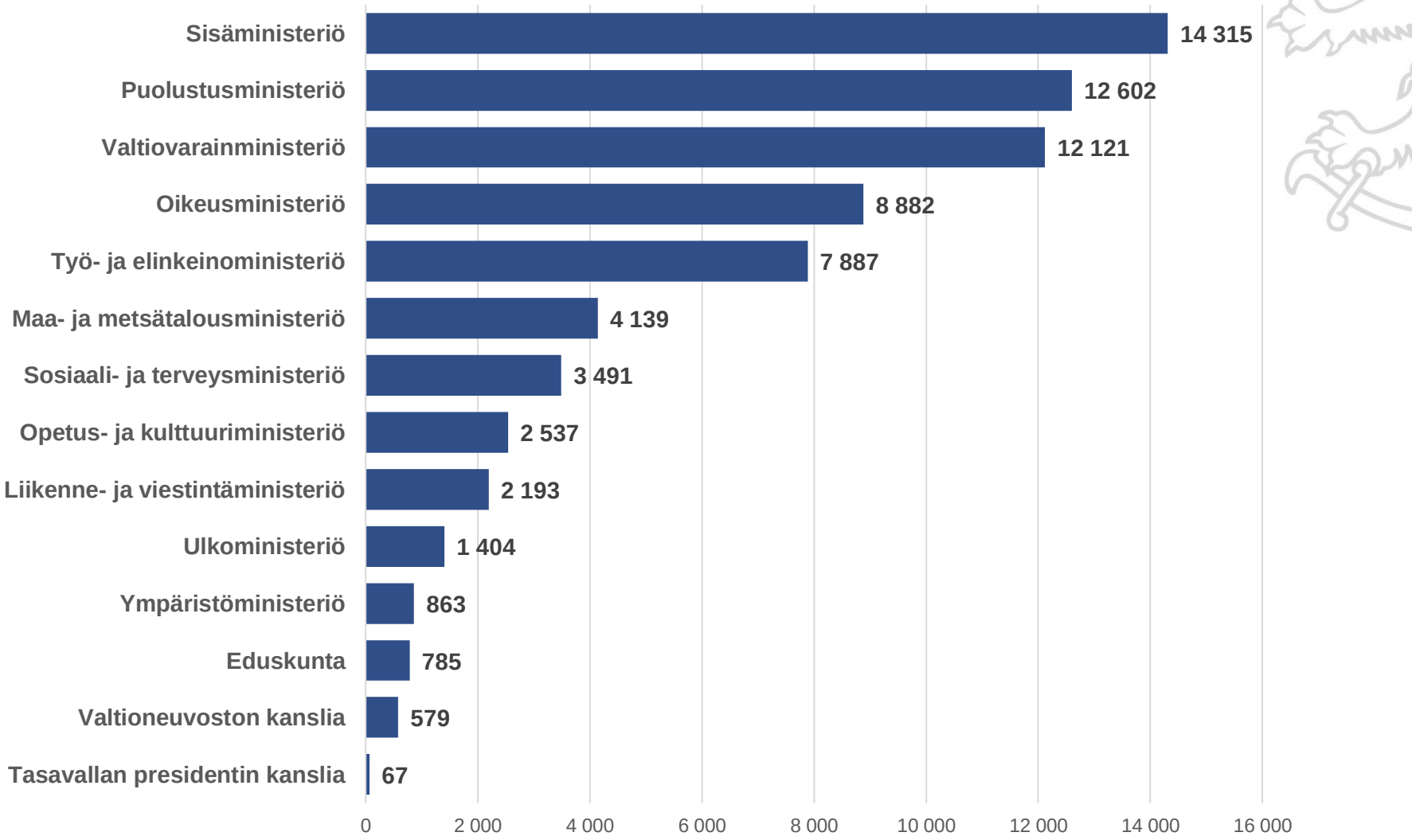
- 15 ELY-keskusta
- 15 TE-toimistoa
- 1 ELY-keskusten ja TE-toimistojen hallinto- ja kehittämiskeskus
- 6 aluehallintovirastoa
- 1 Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira

Valtionhallinnon henkilötyövuodet maakunnittain v. 2017

Valtionhallinnossa oli vuonna 2017 yhteensä 71 863 henkilötyövuotta

Valtionhallinnon henkilötyövuodet hallinnonaloittain v. 2017

Alueellistamispolitiikka ja -periaatteet 2020-luvulla –selvitys

Selvityshenkilöhankkeen taustaa

- Alueellistamisen koordinaatioryhmän suositti helmikuussa 2017 valmistuneessa selvityksessään, että alueellistamislainsäädännön uudistamistarpeet arvioidaan mukaan lukien päätöksentekoon liittyvä prosessi sekä koordinaatioryhmän toimiala.
- Toimenpidesuositus liittyy valtion henkilöstön ja valtiolla tehtävän työn muutokseen
  - Maakuntauudistuksen johdosta alueellistamislainsäädännön piiriin kuuluvien henkilötyövuosien määrä pienenee vuoden 2020 alusta alkaen noin 4 500 henkilötyövuodella.
  - Työn tekemisen tavat ja asiakaspalvelun käytännöt muuttuvat yhteiskunnassa ja valtiolla erityisesti digitalisaation, robotisaation, tekoälyn ja etäyhteyksien kehittymisen myötä. Muutos mahdollistaa paikkariippumattoman ja monipaikkaisen työskentelyn ja muuttaa virastojen toiminnan sijoittamisen merkitystä niin toiminnan tuloksellisuuden ja turvaamisen, henkilöstön kuin asiakkaiden ja sidosryhmien kannalta.

Selvityshenkilöhankkeen tavoitteet ja toimikausi

- Alueellistamisen koordinaatioryhmän toimenpidesuosituksen mukaisesti valtiovarainministeriö on asettanut selvityshenkilöhankkeen selvittämään alueellistamispolitiikan ja -periaatteiden uudistamista.
- Tavoitteena on **tehdä ehdotuksia alueellistamisen toimintatapojen ja lainsäädännön uudistamiseksi huomioiden valtion budjettitalouden puitteissa tehtävän työn 2010-luvulla toteutuneet ja ennakoitavissa olevat kehityssuunnat, johtaminen, digitalisaatio, paikkariippumattoman ja monipaikkaisen työn mahdollisuudet sekä perustettavat uudet maakunnat.**
- Hankkeen toimikausi on 1.8.2018 – 31.1.2019.
- Ehdotus perusteluineen ja arviointeineen tulee laatia raportin muotoon, joka luovutetaan kunta- ja uudistusministerille 31.1.2019 mennessä.

Selvityshenkilöhankkeen organisointi

- Selvityshenkilöiksi on kutsuttu Kuntaliiton varatoimitusjohtaja ***Timo Reina*** ja kokoomuksen ministeriryhmän valtiosihteeri ***Anna-Kaisa Ikonen***.
- Selvityshenkilöiden työn tukena toimii valtiovarainministeriön virkamiehistä koostuva sihteeristö. Sihteeristön yhteyshenkilöitä finanssineuvos Anu Nousiainen ja neuvotteleva virkamies Hanna-Maria Paakkolanvaara
- Selvityshenkilöt voivat kuulla työssään tarpeellisiksi katsomiaan asiantuntijoita.
- Selvityshenkilöt kuulevat työssään alueellistamisen koordinaatioryhmää.

Selvityshenkilöhankkeen tilaisuudet

- Vierailut:
  - Alueellistamisen koordinaatioryhmä (AKR) 25.9. ja tammikuu
  - Kansliapäällikkökokous 27.9.
  - Maakuntajohtajien ja ELY-johtajien yhteiskokous 6.11.2018
  - Hallintovaliokunta
- Kuulemiset: 4.10., 10.10., 6.11., 4.12., 19.12
  - valtiovarainministeriön ja valtioneuvoston hallintoyksikön edustajat
  - valtion monipaikkaisen toiminnan kannalta kiinnostavien toimintayksiköiden ja Kelan johdon edustajia
  - valtion henkilöstöjärjestöjen edustajia
  - otos kuntien ja alueiden edustajista ja toimijoista
  - tutkijat (mm. työn murros ja tulevaisuus, aluepolitiikka, digitalisaation vaikutukset)
  - monipaikkaisesti toimivien yritysten edustajia
  - alueellistamiseen liittyen arviointien ja tutkimusten tekijät
  - mahdolliset muut keskeiseksi selvityksen edetessä katsottavat tahot
- Loppuseminaari Lahdessa tammikuussa

Selvityksen kysymykset

I Nykymuotoisen alueellistamisen arviointi

Nykymuotoista alueellistamista on tehty 2000-luvun alusta asti.

- Millaisia onnistumisia siinä näet?
- Mitkä ovat olleet sen suurimpia haasteita ja epäonnistumisia?
- Mitä opittavaa siitä on?

II Toimintaympäristön muutokset

Mitkä ovat olennaisimpia alueellistamisen toimintaympäristöön liittyviä muutosvoimia?

Mitä ajatuksia seuraavat näkökulmat herättävät:

- Valtion henkilöstön määrä ja eläköityminen
- Työvoiman saatavuuden turvaaminen valtion tehtäviin
- Tasapainoisen aluekehityksen vauhdittaminen, osaamisklustereiden rakentuminen
- Digitalisaation mahdollisuudet
- Monipaikkainen työskentely ml. etätyö
- Yhteistyö julkisen sektorin (valtio, kunnat maakunnat) kesken mm. asiakaspalvelussa? Entä laajempi kumppanuus yksityisten toimijoiden kanssa?

Kuvat Viron Superministeriöstä

III Alueellistamispolitiikka tulevaisuudessa

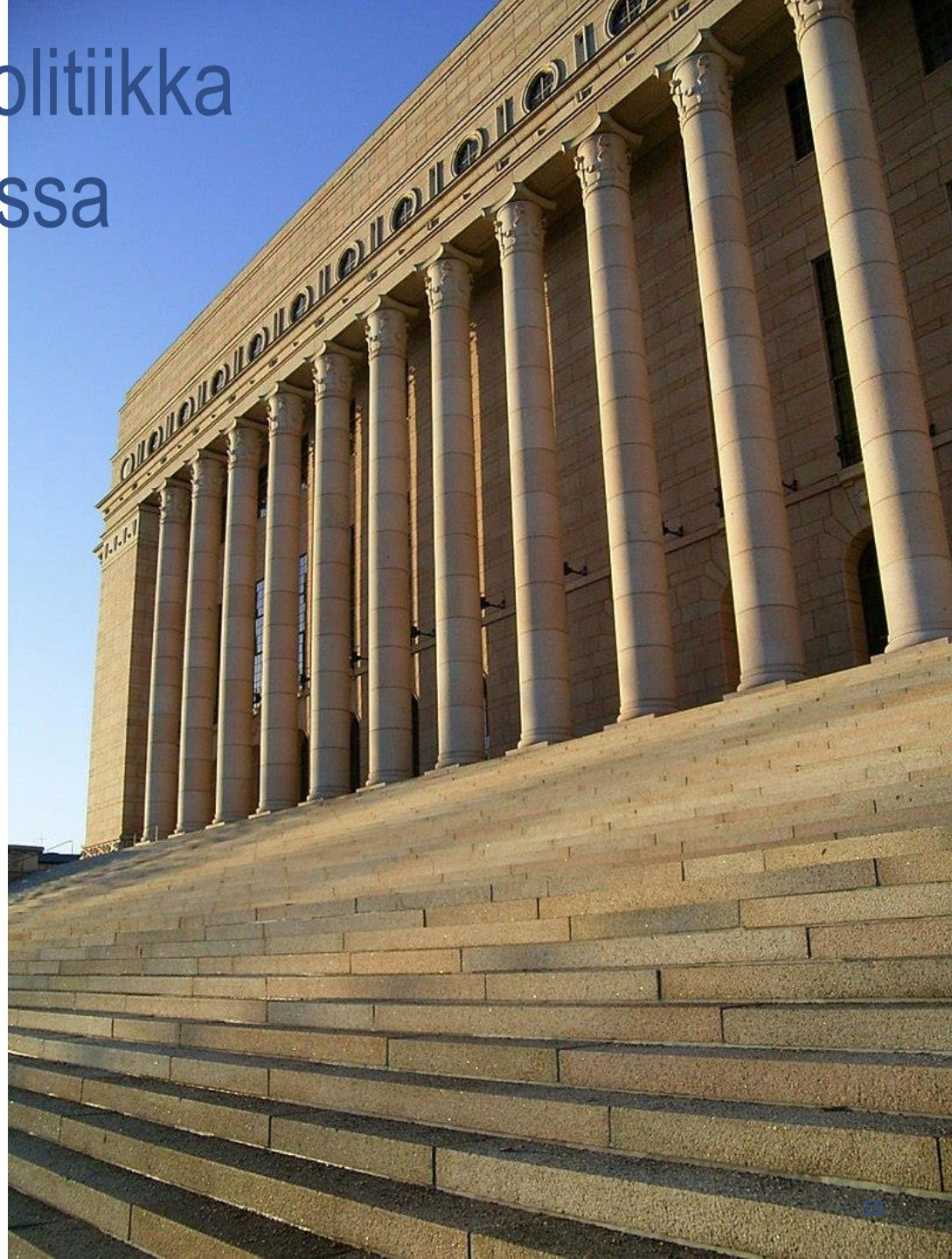
Tarvitaanko alueellistamispolitiikkaa tulevaisuudessa ja jos niin millaista?

Millaista tulisi olla alueellistamis-politiikan määrällinen ja laadullinen tavoitteiden asetanta tulevaisuu-dessa?

Kenen ja miten sitä pitäisi tehdä?

Miten alueellistamisessa tulisi jatkossa huomioida seuraavia tilanteita:

- Olemassa olevien yksiköiden ja toimintojen alueellistaminen
- Uudet ja/tai laajenevat toiminnot
- Yksittäisten työtehtävien sijoittuminen / monipaikkainen työskentely?

IV Alueellistamisen valmistelu, päätöksenteko, seuranta ja arviointi

Miten alueellistamisen liittyvää valmistelu- ja päätöksentekoprosessia pitäisi kehittää? Miten näet erityisesti seuraavat asiat:

- Alueellistamisen poliittisen tahtotilan luominen
- Alueellistamisen koordinaatioryhmän rooli
- Toimivaltakysymykset (valtioneuvosto, ministeriö, virasto) päätöksenteossa huomioiden myös tilanteen, joissa alueilla olevia toimintoja supistetaan/lakkautetaan/keskitetään
- Alueellistamislainsäädännön piiriin kuuluvien yksikköjen ja toimintojen määrittely
- Vuorovaikutus alueiden toimijoiden kanssa?

Miten ja kenen toimesta alueellistamisen tuloksia tulisi seurata ja arvioida?

Alueellistaminen on ollut käsitteenä käytössä noin 20 vuotta. Kuvaako se edelleen sitä, mistä on kysymys ja jos ei, mikä olisi osuvampi termi?

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Kiitos!

